บัตรเลือกผู้ใหญ่บ้านเจ้าปัญหา... เพราะมีหมึกซึมทับช่องกาหมายเลขผู้สมัคร !

โดย นายปกครอง

"เข้าคูหา กาให้ถูก" สโลแกนคุ้นหูในยามที่มีการเลือกตั้ง เพราะทุกคะแนนเสียงมีความสำคัญต่อผู้สมัครรับเลือก เนื่องจากในบางกรณีก็แพ้ชนะกันเพียงไม่กี่คะแนนเท่านั้น และที่ไม่อยากให้เกิดขึ้นเลยก็คือ บัตรเสียนั่นเองครับ !!

หลาย ๆ ท่าน คงเคยได้มีโอกาสใช้สิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน พอจะจำได้ไหมครับว่า "บัตรเลือกผู้ใหญ่บ้าน" หน้าตาเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งแน่นอนว่าจะต้องมีช่องกากบาทหมายเลขผู้สมัครรวมไปถึงช่องไม่ประสงค์จะลงคะแนนและคำอธิบายเกี่ยวกับการทำเครื่องหมาย นอกจากนี้ ด้านหน้าบัตรยังมีตราครุฑกับมีตราประจำตำแหน่งนายอำเภอท้องที่ประทับไว้ด้วย ซึ่งปัญหาที่จะคุยกันวันนี้ อยู่ตรงจุดที่ประทับตราประจำตำแหน่งนายอำเภอนี่เองครับ... เพราะหมึกเจ้ากรรมดันเกิดซึมไปทับช่องกากบาทหมายเลขผู้สมัคร ทำให้ผู้ที่แพ้การเลือกตั้งเห็นว่า อาจเป็นจุดที่ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนและไปกากบาทตรงจุดอื่นได้

จึงมีประเด็นที่น่าสนใจตามมาว่า.... ***การที่บัตรเลือกผู้ใหญ่บ้านมีรอยน้ำหมึกสีแดงซึมทับช่องกากบาทหมายเลขผู้สมัคร จะส่งผลให้การเลือกผู้ใหญ่บ้านครั้งดังกล่าวไม่สุจริตและเที่ยงธรรมหรือเป็นอันต้องยกเลิกไปหรือไม่ ?***

ข้อเท็จจริงของคดีดังกล่าวมีอยู่ว่า... นายอำเภอได้ประกาศให้มีการเลือกผู้ใหญ่บ้านแทนตำแหน่งที่ว่างลง ซึ่งหลังจากปิดการรับสมัครปรากฏว่า มีผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านเพียง ๒ ราย โดยผู้ฟ้องคดีเป็นผู้สมัครหมายเลข ๑ และนายชนะเป็นผู้สมัครหมายเลข ๒

ระหว่างการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ผู้ฟ้องคดีสังเกตเห็นว่า บัตรเลือกที่มีการประทับตราประจำตำแหน่งนายอำเภอด้วยหมึกสีแดงได้ซึมทับลงมาตรงช่องกากบาทหมายเลข ๑ ซึ่งมีทั้งแบบซึมทับเต็มช่องกากบาท ซึมทับเกือบเต็มช่อง และซึมทับติดเลือนราง ผู้ฟ้องคดีได้ทักท้วงต่อเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกเพื่อขอให้ยุติการเลือกผู้ใหญ่บ้านครั้งนี้ แต่ไม่เป็นผลจึงได้ไปลงบันทึกประจำวันไว้ที่สถานีตำรวจ เมื่อการนับคะแนนเสร็จสิ้น ผลการลงคะแนนผู้ฟ้องคดีได้คะแนน ๒๕๕ คะแนน เป็นลำดับที่ ๒ ส่วนนายชนะได้คะแนน ๓๑๖ คะแนน เป็นลำดับที่ ๑ นายอำเภอจึงมีคำสั่งแต่งตั้งให้นายชนะเป็นผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำร้องถึงนายอำเภอขอคัดค้านการเลือกผู้ใหญ่บ้านว่าเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม เพราะบัตรเลือกผู้ใหญ่บ้านมีน้ำหมึกสีแดงซึมทับช่องกากบาทหมายเลข ๑ ของผู้ฟ้องคดี ซึ่งอาจมีผลต่อการเลือก เพราะทำให้ผู้ลงคะแนนสับสนว่าช่องหมายเลข ๑ ไม่สามารถกากบาทได้ เป็นเหตุให้กากบาทในจุดอื่น หรือทำให้เกิดบัตรเสีย หรืออาจไปกากบาทในช่องหมายเลข ๒ แทน ซึ่งไม่เป็นธรรมต่อผู้ฟ้องคดี และถือเป็นการกระทำที่ผิดระเบียบ ต่อมา นายอำเภอได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง และรายงานผลต่อผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งวินิจฉัยชี้ขาดการร้องคัดค้านว่า รอยน้ำหมึกที่ซึมจากการประทับตรานายอำเภอท้องที่นั้นไม่ถึงขนาดที่จะเป็นเหตุทำให้สาระสำคัญในการเลือกผู้ใหญ่บ้านครั้งนี้ไม่สุจริตและเที่ยงธรรมตามที่มีการร้องคัดค้าน

ผู้ฟ้องคดีไม่เห็นด้วยกับผลการวินิจฉัยดังกล่าว จึงยื่นฟ้องผู้ว่าราชการจังหวัด (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) และนายอำเภอ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) ต่อศาลปกครอง ขอให้มีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งที่แต่งตั้งนายชนะเป็นผู้ใหญ่บ้าน

มาดูกันต่อว่า... นายชนะจะถูกเพิกถอนการแต่งตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือไม่ ?

คดีนี้... **ศาลปกครองสูงสุด**ท่านวินิจฉัยสรุปว่า ในหมู่บ้านมีจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกผู้ใหญ่บ้านจำนวน ๖๕๓ คน มีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนจำนวน ๕๘๓ คน โดยผลการนับคะแนนปรากฏว่า

ผู้ฟ้องคดี (ผู้สมัครหมายเลข ๑) ได้ ๒๕๕ คะแนน นายชนะ (ผู้สมัครหมายเลข ๒) ได้ ๓๑๖ คะแนน มีบัตรที่ไม่ประสงค์จะลงคะแนนจำนวน ๒ ฉบับ และบัตรเสียจำนวน ๑๐ ฉบับ

โดยบัตรเลือกผู้ใหญ่บ้านที่มีหมึกซึมทับช่องหมายเลขผู้สมัครนั้น เกิดจากเจ้าหน้าที่ได้ประทับตราที่มุมขวาของบัตร แต่น้ำหมึกยังไม่แห้งจึงทำให้สีของหมึกเปื้อนไปโดนบัตรเลือกอีกใบหนึ่ง และในการเลือกผู้ใหญ่บ้านครั้งนี้เมื่อได้ตรวจสอบบัตรเลือกผู้ใหญ่บ้านจำนวน ๕๘๓ ฉบับ พบว่ามีบัตรที่มีหมึกสีแดงซึมลงไปถึงช่องที่ระบุว่าหมายเลข ๑ ทั้งแบบเต็มช่อง ครึ่งช่อง และเลือนราง รวมทั้งหมดจำนวน ๓๑๙ ฉบับ โดยมีผู้กากบาทเลือกช่องหมายเลข ๑ จำนวน ๑๔๗ ฉบับ ช่องหมายเลข ๒ จำนวน ๑๗๒ ฉบับ มีบัตรเลือกที่ไม่มีหมึกสีแดงซึมลงไปถึงช่องหมายเลข ๑ จำนวน ๒๕๒ ฉบับ มีผู้กากบาทเลือกตรงช่องหมายเลข ๑ จำนวน ๑๐๘ ฉบับ ช่องหมายเลข ๒ จำนวน ๑๔๔ ฉบับ

จึงรับฟังได้ว่า บัตรเลือกผู้ใหญ่บ้านที่มีน้ำหมึกสีแดงซึมทับช่องกากบาทหมายเลข ๑ **ไม่ถึงขนาดที่จะทำให้ประชาชนที่มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านเกิดความสับสน**ในการทำเครื่องหมายกากบาทในช่องลงคะแนนเลือกผู้ใหญ่บ้านในครั้งนี้ได้ แต่เป็นการตัดสินใจลงคะแนนโดยอิสระของราษฎรผู้มีสิทธิในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ประกอบกับหากผู้ลงคะแนนเห็นว่าบัตรเลือกดังกล่าวเป็นบัตรชำรุด ทำให้ตนไม่อาจลงคะแนนเลือกได้ ย่อมมีสิทธิส่งบัตรเลือกคืนแก่กรรมการเลือก เพื่อขอบัตรเลือกใหม่ได้ตามข้อ ๖๐ วรรคสอง ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเลือกผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๑

ส่วนกรณีที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่ามีการซื้อขายเสียงในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน และมีกำนันเข้าร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการประทับตราให้หมึกเปื้อนบัตรเลือกนั้น เห็นว่า เป็นข้อกล่าวอ้างลอย ๆ ไม่มีพยานหลักฐานใดมาสนับสนุนจึงไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะรับฟังได้

ดังนั้น การเลือกผู้ใหญ่บ้านดังกล่าวจึงเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมแล้ว คำสั่งนายอำเภอที่แต่งตั้งนายชนะให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็น**คำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย**แล้ว *(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อร. ๑๔๒/๒๕๖๔)*

คดีดังกล่าว**ศาลปกครองสูงสุด**ได้วินิจฉัยยืนยันว่า การพิจารณาผลการร้องคัดค้านการเลือกผู้ใหญ่บ้านของผู้ถูกฟ้องคดีได้ดำเนินการโดยชอบแล้ว ทั้งนี้ หัวใจของการจัดการเลือกผู้ใหญ่บ้าน คือ จะต้องเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย มีความสุจริตและเที่ยงธรรม ในกรณีที่มีหมึกเลอะหรือเปื้อนบัตรเลือกซึมไปถึงช่องกากบาทหมายเลขผู้สมัครว่าจะส่งผลถึงความเที่ยงธรรมในการเลือกหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาเป็นกรณีไป ซึ่งกรณีตามพิพาทที่นำมาฟ้องต่อศาลปกครองในคดีนี้ เมื่อศาลได้พิจารณาถึงข้อเท็จจริงและผลการลงคะแนนแล้วเห็นว่า รอยเปื้อนไม่ถึงขนาดที่จะทำให้ผู้เลือกเกิดความสับสนในการทำเครื่องหมายกากบาท ผลการเลือกเกิดจากการลงคะแนนไปโดยอิสระของผู้มีสิทธิเลือก อย่างไรก็ตาม กรณีดังกล่าวก็นับว่าเป็นอุทาหรณ์ที่เจ้าหน้าที่อาจต้องใช้ความระมัดระวังในการประทับตราหรือดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับบัตรเลือกตั้งเพื่อป้องกันปัญหาข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นตามมาเช่นในคดีนี้ได้นั่นเองครับ...

(ปรึกษาการฟ้องคดีปกครองได้ที่สายด่วนศาลปกครอง ๑๓๕๕ และสืบค้นเรื่องอื่น ๆ ได้จาก www.admincourt.go.th เมนูวิชาการ เมนูย่อยอุทาหรณ์จากคดีปกครอง)